

V/leder Astrid A Daniloff
Håbet 38
9910 Bjørnevatn
Tfn 7899 8472/mob 9055 2031

Dato, 13. feb 2013

Til

Miljøverndepartementet v/Statsråd Bård Vegar Solhjell

Gjenpart

Sametinget – v/President Egil Olli

KVALTITETSNORM FOR VILLAKS

Bakgrunn

Miljøverndepartementes forslag om kvalitetsnorm for villaksebestandene i Norge, forslaget innebærer en modernisering av gjeldende forvaltningsprinsipper.

Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag takker for at vi er adressat til høringa og at vi fikk mulighet til å delta. Nedenfor våre innspill hvor vi vektlegger primære og sekundære kvaliteter og vi formoder at vi blir respektert og at det tas hensyn til våre innspill.

Lovgrunnlaget

Miljøverndepartementet forslag om kvalitetsnorm er hjemlet i Naturmangfoldloven §13.

Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag ber i tillegg Miljøverndepartementet vektlegge Naturmangfoldloven § 14 (*vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser*)

«Tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser»

«Ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur»

I tillegg vil vi nok en gang understreke de folkerettslige forpliktelser Norge har påtatt seg overfor samene gjennom ILO-konvensjonen nr 169 som fastslår vår rett til naturressurser i vårt område, samt Grunnlovens § 110A som er overordnet alle andre lover.

Gytebestandsmål

Modellen med «Gytebestandsmål» er gammeldags og utdatert og overhodet ingen moderne metode for å beregne artsbestander på, vi ser derfor fram til en modernisering av gjeldende beskatningsprinsipper, tall som legges ikke inn i den matematiske modellen for gytebestandsmål har klare faktafeil. Tall som brukes er basert på fangst i elv og med korrigeringer for fangst i sjø, uregistrert fiske og rømt oppdrettsfisk.

Strengt reguleringer i sjølaksefisket fra 2008 medfører naturlig lavere sjøfangster som igjen medvirker til ytterligere reguleringer og direkte virker som en reduksjon i anslaget for innsig av laks, i tillegg reguleres vi kontinuerlig av været i den korte fiskesesongen (12 dager med krokarn og 21 dager med kilenot i Varangerfjorden og på kysten av Finnmark), dessuten har vi dårlige anslag for rømt oppdrettslaks.

Vår påstand er derfor at statistiske fangsttall fra laksefisket er ubrukelig og må i liten grad vektlegges når størrelsen på laksebestander skal beregnes.

Andre faktorer som kan påvirke laksestammer er; stort omfang av uregistrert fiske etter laks, predasjon fra fisk, sel og fugl (se bilder nedenfor), forurensing og forurensing i vassdrag, parasitten Gyrodactylus Salaris, bifangst i annet fiske, endring av hydrografiske forhold i fjordene og tørrlegging av elve-områder (eks: Pasvikelva og Kongsfjordelva) som følge av vassdrags-reguleringer, utslipp av gruveslam (eks: Bøkfjorden i Sør-Varanger), lakselus og rømt oppdrettslaks.

Gjentatte ganger og i flere høringer har vi bedt Direktoratet for Naturforvaltning (DN) løse utfordringene og finne årsaken til at laksestammer er svake eller er truet, men dessverre - våre innspill blir ikke respektert. DN har stirra seg blind på enkeltfaktorer som oppdrettsnæringa og sjølaksefisket, og har hittil ikke evnet å påvise trusselfaktorer eller finne årsaken til at laks dør. Ansvar for innstrammingene i elvefisket må myndighetene ta, sports- og turistfiskere er ikke i stand til å ta ansvaret for skader de har forvoldt på ressursen/laks, strenge reguleringer i alle norske lakseelver må innføres uavhengig av gytebestandsmål.

I et møte med NASCO sist sommer var også de klare på at strenge reguleringer må innføres i elv.

Stramme reguleringer i sjølaksefisket har bidratt til en merkbar reduksjon i sjøfangstene.

Elvefisket er ikke redusert, men har en massiv økning - statistikken fra SSB er tydelig, i løpet av de 3-4 siste årene er tendensen klar, fangstene i elvene øker på landsbasis.

Et krafttak må gjennomføres for å redusere beskatningene av enkeltbestander i norske elver – i laksens barselseng, det er en flause at sportsfiskerne har glemt å stille krav til seg selv ved å redusere eget beskatningsstrykk i norske lakseelver for å styrke laksestammer.

«Fang og slipp»

Fang og slipp er en sport og lek med levende laks som pines og tappes for energi, for så å slippe den blodsprengete, avkrefta, halvdøde og skremte laksen ut igjen. I elver med kvoter fiskes det hver eneste dag etter trofeer, hvor mindre og små fisk kastes ut, akkurat slik det foregår ute i havet under pelagisk fiske – utkast av fisk/bifangst.

«Fang og slipp» er ikke et bevaringstiltak, det er en ukultur som er etisk og moralsk uansvarlig innført av sportsfiskerorganisasjoner, ukulturen hører ikke hjemme i Finnmark – det er en kulturkollisjon som må forbys øyeblikkelig før laksestammer i de enkelte elver bryter totalt sammen.

Laksen tar ikke til seg næring i elva og energitapet med «fang og slipp» erstattes ikke, den er i elva kun for å gyte. Jo flere ganger laksen blir utsatt for slik behandling, dess svakere blir den til å fullføre hensikten med elveoppholdet. Stangfiske er med stor sikkerhet stressende for laksen og er belastende når fisken blir tretta ut, gjentatte ganger vises film hvor det lekes med laksen for fornøydelsens skyld, særskilt ved høy temperatur i elva er også risikoen høy for utmattelse som igjen medfører økt dødelighet.

Problemstillingen drøftes ikke i forvaltningen, «fang og slipp» påvirker i sannhet kvalitetsnormen for villaks og bør umiddelbart forbyes.

Rapport; fra Statistisk Sentralbyrå, SSB sine hjemmesider viser den historiske utviklingen i sjø og elvefisket etter laksefisk, nedenfor en kort oppsummering.

Sommeren 2011 ble det dratt på land i overkant av 173 000 laks, sjøaure og sjørøye i norske elver. Av dem ble 21 400 sluppet ut igjen, «fang og slipp», rundt 70 000 laksefiskere som stod for denne fangsten og ingen kan med sikkerhet si hvor mange prosent laks som overlever etter at de er satt ut igjen, innhenta datainformasjon tilsier at 80% overlever og andre at 20% overlever, alt er gjetninger.

Trass i at villaksen er under press, har den samla fangsten i elvene holdt seg godt over tid. Sjølaksefisket er derimot kraftig redusert de siste ti-årene.

Sport for de rike: Videre forteller SSB's rapport noe om hvem som fisker i norske elver. Av de 70 000 elvefiskerne i 2011 var rundt 30 prosent av de som fiska laks i norske elver utlendinger. De fleste utlendingene kommer fra Danmark, Finland, Sverige og Tyskland. Undersøkelser gjort i 2008 viser at av de norske fiskerne var det ei klar overvekt av menn (kun 5 % kvinner). Over halvparten av de norske fiskerne hadde høyere utdanning, med en snittinntekt på 561 000 kroner.

Oppdrettsvirksomhet

Kontinuerlig observerer sjølaksefiskerne rømt oppdrettslaks som går i stimer rundt i fjordene.

Vi har gjentatte ganger advart mot reguleringer i sjølaksefisket fordi vi siden oppdrettsnæringa ble etablert har fangsta oppdrettslaks, nå ser vi virkninga - mengder av oppdrettslaks går på elvene og vi kan i framtida erfare en hybridisering mellom vill-laks og oppdrettslaks som kan føre til en ytterligere reduksjon av bestandene.

I tillegg kommer etablering av oppdrettsvirksomhet nær norskegrensen på russisk side, og hvem har kontroll over utslipp fra disse mærdene.

De av oss som begynte med notfiske fra 15. mai fangsta mye oppdrettsfisk, den beiter sammen med vill-laksen på samme åta. Spesielt ble de store rømte oppdrettslaksene fanga tidlig i fiskelesongen, disse får vi ikke lenger i nøtene/garnene etter at fisketida ble flytta til ut i juni. Når åta går ut/inn av fjordene følger både villaks og oppdrettslaks etter. Ofte har de rømt som smolt og har vært lenge i sjøen, og det kan være vanskelig å se at det er oppdrettslaks fordi finner og andre slitasjeskader er grodd til.

Forsøksfiske som vi har deltatt i over tre fiskelesonger med fiskestart mellom 1. – 15. mai dokumenterer våre faktaopplysninger, mengden oppdrettslaks i sjø øker.

Et sikkert tiltak og virkemiddel for å redusere oppdrettslaks i elv og sjø er å tilbakeføre fisketidene for sjølaksefiske slik de var til og med 2007.

Havforskningsinstituttet sier i en høring datert 19.2.2008; «at institusjonen har grunn til å tro at en stadig større andel av sjøfangsten er rømt oppdrettslaks som dermed bidrar til å redusere oppgangen av oppdrettslaks i elvene".

Forskjell på villaks og oppdrettslaks.

Kilde: Nofis.no og Forskning.no

Forskere har bevist at forskjellene på protein, fett og omega-3 innholdet mellom laksefiletene som enten er fanget vilt eller fra oppdrett er store.

Oppdrettslaksen er fetere, inneholder mindre andel omega-3, oppdrettslaksen inneholder også mindre protein enn villaksen. Dette kommer av fôret den får fra oppdrettsanleggene, som i større og større grad består av råvarer fra planteriket, eks; soyaprodukter.

Foret inneholder ingredienser som fiskemel, fiskeoljer, planteproteiner, planteoljer, kornarter (i hovedsak hvete og mais), en blanding av vitaminer og mineraler, antioksidanter og fargestoffet astaxanthin.

Den stadige søken etter en optimalisering av det kommersielle fôret for å øke anvendelse av alternative og mer billige proteinråvarer i fôr er bekymringsfullt, det siste man nå ser på er genmodifisert soya og mais i fôret. Når man arbeider mot mest mulig plantebaserte råvarer i foret til laksen, så påvirker dette laksens fettomsetning, fettlagringsmønster og antioksidant status, forskere viser til at mengden marine omega-3 fettsyrer i fileten blir mye lavere.

Naturlig meny for villaksen er små byttedyr, småfisk, krill, tang og alger fra havet.

Videre er vi bekymret for mengden giftstoffer, antibiotika, fargestoffer og andre supplementer som oppdrettslaksen får for å unngå sykdommer, få en fin farge på filetene og for at fiskene skal bli store og feite. Hvordan påvirker av medikamenter det ferdige produktet til forbruker.

Havforskningsinstituttets rapporter fastslår også at det er middels eller høy sannsynlighet for at miljøeffektene av oppdrett er i strid med målene i bærekraftstrategien. Det er lakselus og rømming fra anlegg som er de største truslene mot villaksen.

Forskning viser at i seks av 21 undersøkte elver kan genetiske endringer påvises som trolig skyldes innblanding av oppdretts-gener, hele norskekysten kan være påvirket fra Jæren i sør til Varangerfjorden i nord.

De seks elvene med påviste gen-endringer er Berbyelva i Østfold, Figgjo i Rogaland, Lone, Vosso og Opo i Hordaland og Vestre Jakobselv i Finnmark, i 15 av vassdragene som ble undersøkt ble det ikke funnet endringer.

DN gir også uttrykk for at på tross av at innrapporterte rømmingstall har vært lavere de siste åra, så er andelen rømt laks i vassdragene likevel stabilt høy – på mellom 14 og 18 prosent i snitt, og tallene kan være større.

Samla påvirker lakselus, sykdom, medisiner, rømt laks, for, hybridisering etc kvalitetsnormen for villaks.

Et sikkert tiltak og virkemiddel for å redusere oppdrettslaks i elv og sjø er å tilbakeføre fisketidene for sjølaksefiske slik de var til og med 2007.

Tillatelse fra Steinar Magnussen å vise bildene; sel/havert han fangsta høsten 2012

Disse laksene var i magen til haverten og illustrerer vår lokale kunnskap - selen eter laks og det er tusenvis av seler rundt i fjordene og i elvemunningene, selen går også langt opp i elva på jakt etter laks

Kvalitetsnorm

Hva gjelder kvalitetsnorm taler Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag i denne sammenheng om primære kvaliteter som form, god kondisjon og bevegelse, at laksen er sykdoms-fri har god farge og smak og blir godt behandla etter at den er fangsta.

En klar feil i kvalitetsnormen er når kapitalkreftene etterstreber å kjøpe ut sjølakse-fiskerne for sin egen fornøyles skyld.

Rettesnor eller mønsteret i kvalitetsnormen er at laksen har ett godt miljø også i elva.

Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag vektlegger primære kvaliteter som form, god kondisjon og bevegelse, at laksen er sykdoms-fri har god smak og blir godt behandla og ivaretatt som mat etter at den er fangsta i elv, akkurat slik sjølakse-fiskerne ivaretar laksen og etterstreber god matkvalitet.

Anbefaling

Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag ber Miljøverndepartementet vektlegge våre innspill og argumenter til høringa – kvalitetsnorm for villaks slik vi anbefaler:

- ✦ Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag ber Miljøverndepartementet også vektlegge Naturmangfoldloven § 14 (*vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser*)
- ✦ I tillegg vil vi nok en gang understreke de folkerettslige forpliktelser Norge har påtatt seg overfor samene gjennom ILO-konvensjonen nr 169 som fastslår vår rett til naturresurser i vårt område
- ✦ Grunnloven er fortsatt overordnet alle andre lover og § 110A må vektlegges særskilt og i denne sammenheng gjelder det kultur og næring
- ✦ Statistiske fangsttall fra laksefisket er ubrukelig og må i liten grad vektlegges når størrelsen på laksebestander skal beregnes
- ✦ Ett sikkert tiltak og virkemiddel for å redusere oppdrettslaks i sjø og elv er å tilbakeføre fisketidene slik de var til og med 2007.
- ✦ Rettesnor eller mønsteret i kvalitetsnormen er å etterstrebe at laksen har et godt miljø i elva. Primære kvaliteter som form, god kondisjon og bevegelse, at laksen er sykdoms-fri, har god smak og blir godt behandla og ivaretatt som mat etter at den er fangsta.

Astrid A Daniloff

Leder Sør-Varanger sjølaksefiskarlag
(sign)